

УДК 556.3:553

О. Любчик, асп.
E-mail: ksuha777ha777@gmail.com
О. Кошляков, д-р геол. наук, проф.
E-mail: kosh@univ.kiev.ua
М. Курило, канд. геол. наук, доц.
E-mail: rika_m@ukr.net

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
ННІ "Інститут геології", вул. Васильківська, 90, м. Київ, 03022, Україна

РОЗРАХУНОК ДОХОДУ ВЛАСНИКА НАДР (ДЕРЖАВИ) ВІД ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВИДОБУТКУ ПІДЗЕМНИХ ВОД ЗГІДНО ІЗ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

(Рекомендовано членом редакційної колегії д-ром геол.-мін. наук, проф. М.М. Коржневим)

Проаналізовано правові аспекти, прямі (адміністративні) та непрямі (економічні) інструменти державного регулювання видобутку підземних вод. Згідно українського законодавства підземні води входять до Переліку корисних копалин загальнодержавного значення, їх видобуток та використання регулюється нормами Водного кодексу України, Кодексом України про надра, а підприємницька діяльність – Податковим кодексом України. У польському законодавстві підземні води (крім лікувальних, розсолів та термальних) до корисних копалин не відносяться і регулюються Законом про воду (Prawo wodne), Законом про охорону навколишнього середовища (Prawo ochrony środowiska) та Законом про податки від доходу фізичних осіб (Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych).

Досліджено структуру формування доходу власника надр. Згідно із законодавством України вона складається з рентної плати за користування надрами, рентної плати за спеціальне використання підземних вод та податку на прибуток. У польському законодавстві передбачено лише плату за спеціальне використання води та податок на прибуток, а рентна плата за користування надрами від господарської діяльності з видобутку підземних вод (окрім лікувальних, розсолів та термальних) відсутня.

Наукова новизна полягає в дослідженні та порівнянні формування доходу власника надр згідно із законодавством України та Польщі, визначенні його порядку в абсолютних величинах. З'ясовано, що структура платежів за спеціальне використання підземних вод значно відрізняється. Якщо в українському законодавстві ставка податку залежить від адміністративного положення об'єкта, то в польському – від типу споживання води та способу очистки.

Практична значущість роботи полягає в застосуванні результатів дослідження для вдосконалення методів державного регулювання видобутку підземних вод насамперед за допомогою непрямих (економічних) інструментів: здійснення диференціації платежів із врахуванням умов експлуатації запасів підземних вод, їх якості, глибини залягання водоносного горизонту та напрямку використання добutoї води.

Ключові слова: підземні води, Водний кодекс, Кодекс про надра, Податковий кодекс України, дозвіл на спецвдокористування, рентна плата, техніко-економічна оцінка.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В усьому світі спостерігається тренд до більш широкої експлуатації підземних вод. І Україна не є винятком, адже підземні води мають ряд значних переваг перед поверхневими, серед яких – краща якість та економічність водочищення. Проте, зважаючи на вразливість водоносного горизонту, дане питання потребує суворого контролю з боку держави. Основними інструментами регулювання видобутку підземних вод є адміністративні та економічні методи: видача спеціальних дозволів, встановлення рентних платежів та зборів. Якщо в українському законодавстві основна увага фіксується на природоресурсному підході, що спрямований на ефективний видобуток, то в європейському – підземні води розглядаються як невід'ємна частина екосистеми і політика спрямована на їх охорону та раціональне використання.

У ході здійснення євроінтеграційного процесу цікаво звернутися до досвіду сусідніх держав, насамперед – Польщі. Польська Республіка стала повноцінним членом Європейського союзу (надалі – ЄС) у 2004 р., є нашим північно-західним сусідом, з яким налагоджено правові умови розвитку відносин стратегічного партнерства. Окрім цього, правова система України та Польщі належить до однієї правової сім'ї (романо-германської) [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливість підземних вод як об'єкта правового врегулювання полягає в тому, що підземні води є невід'ємним компонентом надр, землі, вод, боліт та інших елементів природи. Тому складність правового регулювання використання та охорони підземних вод полягає в необхідності застосування норм декількох галузей права [7, с. 101]. Згідно з українським законодавством підземні води входять до Переліку корисних копалин загальнодержавного значення [8], їх видобуток та використання регулюється нормами Водного кодексу України від 6 червня 1995 р. (надалі – Водний кодекс, або ВКУ) [3], Кодексом України про

надра від 27 липня 1994 р. (надалі – Кодекс про надра, або КУПН) [6], а підприємницька діяльність – Податковим кодексом України від 2 грудня 2010 р. (надалі – Податковий кодекс, або ПКУ) [9]. Відповідними нормативними документами Польщі є Закон про воду від 18 липня 2001 р. [10] та Закон про охорону навколишнього середовища від 27 квітня 2001 р. [9].

Проблеми техніко-економічного обґрунтування оцінки корисних копалин розглядають у своїх роботах А.Б. Шапран, О.Є. Кошляков, О.І. Качалова, М.М. Курило, В.А. Михайлов, Г.І. Рудько, О.О. Андреева, В.В. Бала та ін. В одному з останніх досліджень "Деякі особливості складання техніко-економічного обґрунтування при повторній оцінці родовищ корисних копалин" групою вчених у складі: А.Б. Шапран, О.Є. Кошляков, О.О. Ліхошерстов, О.І. Качалова, О.О. Ісонкін, Р.П. Колотієвський – здійснено спробу систематизувати досвід складання техніко-економічного обґрунтування для різних видів корисних копалин та запропоновано схему складання розділу ТЕО у звіті про повторну геолого-економічну оцінку родовищ корисних копалин [4].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Курс вступу України в ЄС передбачає імплементацію низки європейських законодавчих актів та нормативів, що відобразиться не лише на правових чи економічних відносинах, а й, безумовно, призведе до змін у геологічній галузі, зокрема в розрахунках податків та обов'язкових платежів при складанні техніко-економічного обґрунтування (надалі – ТЕО) доцільності видобутку підземних вод [5]. Дослідження цієї статті базується на опрацюванні та вивченні нормативних документів України та Польщі, необхідних при складанні техніко-економічного обґрунтування видобутку підземних вод. Дане питання досі не було предметом ретельного вивчення.

Формулювання цілей статті. Мета даної статті – визначити та проаналізувати дохід власника надр

(держави), що використовується в процесі складання ТЕО доцільності видобутку підземних вод, відповідно до вимог українського законодавства та європейського (на прикладі Республіки Польщі); порівняти отримані результати. Для реалізації поставленої мети необхідно проаналізувати правові аспекти видобутку підземних

вод згідно із законодавством України та відповідними нормативними документами Польщі.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні видобуток підземних вод для здійснення господарської діяльності вимагає отримання спеціальних дозволів уповноважених державними органами (табл. 1).

Таблиця 1

**Спеціальні дозволи для видобутку підземних вод при здійсненні господарської діяльності
(станом на 2017 р.)**

№	Найменування дозволу	Обґрунтування необхідності дозволу	Ким видається
1	Дозвіл на спецводокористування	Глава 10 Водного кодексу України, підзаконні акти	Територіальними органами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства (стаття 49 ВКУ) [3]
2	Спеціальний дозвіл на користування надрами для видобування прісних підземних вод	Статті 16, 21 Кодексу України "Про надра"	Центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр (стаття 16 КУпН) [6]

Згідно з Податковим кодексом суб'єкт господарювання, що здійснює видобування підземних вод (прісні або мінеральні), є платником рентної плати: за користування надрами (ст. 252 ПКУ) та за спеціальне використання води (ст. 255 ПКУ) [9].

Платниками рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин є землевласники та

землекористувачі, що провадять господарську діяльність з видобування підземних вод на підставі дозволів на спеціальне водокористування (ст. 255.1.4 ПКУ).

Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин питних підземних вод обчислюється згідно із пунктом 252.20 ст. 252 Податкового кодексу України у розмірі 5 % від вартості товарної продукції (табл. 2).

Таблиця 2

Ставки рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин

Назва груп корисних копалин, що надана у користування надрами гірничому підприємству	Ставка, відсоток від вартості товарної продукції гірничого підприємства
води підземні	5,00 %

Платниками рентної плати за спеціальне використання води є водокористувачі – суб'єкти господарювання незалежно від форми власності. Не є платниками рентної плати за спеціальне використання води водокористувачі, які використовують воду виключно для задоволення питних і санітарно-гігієнічних потреб населення. Проте варто зазначити, що суб'єкти господарювання є платниками фактичних обсягів використаної води, незалежно від того, чи використовується частина такої для санітарно-гігієнічних потреб.

Збір за спеціальне використання води розраховується, виходячи з обліку використаної води і з урахуванням ставок збору згідно зі ст. 255, пункту 255.5, підпункту 255.5.2 ПКУ. Наприклад, в м. Києві станом на 2017 рік

така ставка становить 67,39 гривень за 100 м³. Якщо ж ця вода входить виключно до складу напоїв, то ставка за використання є значно вищою і становить 55,13 гривень за 1 м³. Житлово-комунальні підприємства застосовують до ставок рентної плати коефіцієнт 0,3 (ст. 255.7 ПКУ). Для видобувачів запасів корисних копалин ділянки надр, затверджених державною експертизою на підставі звітів з геологічного вивчення, яке виконане платником рентної плати за рахунок власних коштів, застосовується коефіцієнт 0,7 [9].

Окрім вищезазначених рентних плат, суб'єкт підприємницької діяльності сплачує податок на прибуток відповідно до ст. 136 ПКУ. Підсумовуючи, дохід власника надр формується зі складових, представлених в табл. 3.

Таблиця 3

**Загальнодержавні податки та збори від господарської діяльності з видобутку підземних вод
(на прикладі міста Київ) [9]**

Загальнодержавні податки та збори	Ставка	Примітка
Рентна плата за користування надрами	5 % від вартості товарної продукції	стаття 252 (пункт 252.20) ПКУ
Рентна плата за спеціальне використання підземних вод	67,39 гривень за 100 куб. метрів (м. Київ)	стаття 255 (пункт 255.5.2) ПКУ
	55,13 гривень за 1 куб. метр води, що входить виключно до складу напоїв	стаття 255 (пункт 255.5.6) ПКУ
	Житлово-комунальні підприємства	0,3
	Видобування корисних копалин на підставі звітів з геологічного вивчення, яке виконане платником рентної плати за рахунок власних коштів	0,7
Податок на прибуток	18 %	стаття 136 (пункт 136.1) ПКУ

На відміну від України в польській правовій системі не існує поняття "кодекс" (у т. ч. і "Водний кодекс"). Зазвичай польські законодавчі акти мають назву *ustawa* (закон), а до законів з особливим статусом, навколо яких будується система відносин певної галузі, застосовують поняття *prawo* (право).

У Польщі правові відносини у сфері видобутку корисних копалин регулюються Геологічним та гірським правом (*Prawo geologiczne i górnicze*) [10]. Проте підземні води не входять до переліку корисних копалин, за винятком лікувальних вод, розсолів та термальних вод – характеристика яких регламентується ст. 5, пунктом 5.1 цього закону

[10, с. 9]. На видобуток лікувальних вод, розсолів та термальних вод потрібна ліцензія. Ставки сплат за використання таких вод представлені в табл. 4. Закон не поширюється на видобуток підземних вод на глибині до 30 м та продуктивністю менше ніж 5 м³/доба.

Таблиця 4

Ставки сплат за експлуатацію корисних копалин [8, с. 121]

Вид корисних копалин	Ставка (zł/m³)
Розсоли	1,97
Лікувальні води	1,32
Термальні води	0,00

Управління водними ресурсами Польщі регулюється Законом про воду від 18 липня 2001 р. (Prawo wodne Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r.) [12] та Законом про охорону навколишнього середовища від 27 квітня 2001 р. (Prawo ochrony środowiska Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r.) (надалі – ЗпОНС) [11].

Згідно з пунктом 1 ст. 36 Закону про воду [12] власнику земельної ділянки надається право на звичайне користування підземними водами, що знаходяться в межах його ділянки; проте встановлення технічних пристроїв на забір води потребує дозволу (pozwolenia wodnoprawne). У пункті 3 цієї статті зазначено, що до звичайного користування не належить: забір води пристроєм, який уможлиблює продуктивність у кількості більш ніж 5 м³ на добу; користування водою для потреб господарської діяльності. Згідно зі ст. 37 використання підземних вод, що не підлягає умовам звичайного, – належить до спеціального водокористування. У свою чергу спеціальне використання підземних вод вимагає

дозволу (pozwolenia wodnoprawne), що регулюється розд. 4 цього Закону.

За спеціальне водокористування вимагається сплата збору, що регулюється розд. 5 Закону про охорону навколишнього середовища [11]. Збір за видобуток підземних вод здійснюється відповідно ст. 273 та 284 цього Закону та на підставі ст. 291 доповнюється Повідомленням Міністра навколишнього середовища про ставки сплати на поточний рік [15].

Збір за споживання води в Польщі (Opłata za pobór wod podziemnych) залежить від кількості використовуваної води, її призначення та способу очистки, і розраховується за формулою

$$Opłata = V \times S \times w \quad (1)$$

де *Opłata* – плата за видбуток підземних вод; *V* – кількість видобутої води на визначені потреби за півроку (м³); *S* – ставка оплати, залежно від типу споживання води (zł/m³) (табл. 5); *w* – фактор, що залежить від способу очищення води:

- 2 – якщо вода не потребує очищення або обробки, а лише підлягає дезінфекції чи демінералізації або іншим процесам, про які не йдеться нижче;
- 1.25 – знезалізнання (odżelazianie i utlenianie);
- 1 – видалення марганцю (odmanganianie);
- 0,5 – видалення аміаку, коагуляція, адсорбція (usuwanie amoniaku, koagulacja domieszek, adsorpcja);
- 0,3 – видалення нітратів або важких металів (usuwanie azotanów lub metali ciężkich).

Ставка оплати для певного виду потреб (*S*) визначається згідно з додатком F Повідомленням Міністра навколишнього середовища на поточний рік (табл. 5).

Таблиця 5

Ставки оплати за використання 1 м³ підземних вод на 2017 р. [11, с. 5]

№	Тип споживання води	Ставка (zł/m³)
1	Підземні води	0,115
1a	Підземні води, що використовуються для господарсько-питного водопостачання, споживання людини або для соціально-побутових цілей	0,068
1b	Підземні води використані на потреби продукції, в яких вода входить до складу або має безпосередній контакт із продуктами харчування, фармацевтики або упакування	0,097

Видобуток підземних вод для цілей виробництва напоїв регулюється ст. 274 пунктом 2d Закону про воду, і ставка становить 0,70 zł/m³ [13].

У Польщі податок на прибуток регулюється Законом про податки від доходу фінансових осіб від 26 липня 1991 р. (Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 r.). До осіб, що здійснюють підприємницьку діяльність, застосовується так званий лінійний податок, який становить 19 % від отриманого доходу – ст. 30b [14].

Розрахуємо дохід власника надр (держави) у результаті видобутку підземних вод для господарської діяльності – згідно з вимогами українського та польського законодавства, порівняємо отримані результати.

Для розрахунків скористаємось даними підприємства (наближеного до реальних умов) (табл. 6).

Якщо в Україні рентна плата справляється щоквартально (ст. 257 ПКУ) [9] – тобто 4 рази на рік, то в Польщі – один раз на 6 місяців (ст. 287 ЗпОНС) [9].

Розрахуємо дохід власника надр (держави) від господарської діяльності зі створення та реалізації продуктів харчування:

1. Згідно із законодавством України (табл. 3) за 2 квартали (6 місяців – 182 дні) за вхідними даними підприємства (табл. 6):

Рентна плата за користування надрами становитиме:

$$7 \text{ грн/м}^3 \times 91000 \text{ м}^3 \times 0,05 = 31850 \text{ грн.}$$

Рентна плата за спеціальне використання підземних вод:

$$91000 \text{ м}^3 \times 0,6739 \text{ грн/м}^3 = 61324,9 \text{ грн.}$$

Податок на прибуток:

$$210000 \text{ грн} \times 0,18 = 37800 \text{ грн.}$$

2. Збір за видобуток підземних вод в Польщі обчислюється за формулою (1), де $V = 91\,000 \text{ м}^3$ (табл. 5); $S = 0,097 \text{ zł/m}^3$ (табл. 4).

Відповідно до принципу: якщо обробка підземних вод проводиться з використанням двох або більше процесів очищення – використовується коефіцієнт з найнижчим значенням. У нашому випадку застосовується метод знезалізнання ($w = 1,25$) та видалення марганцю ($w = 1$). Використовуємо коефіцієнт з меншим значенням, тобто $w = 1$.

$$91000 \text{ м}^3 \times 0,097 \text{ zł/м}^3 \times 1 = 8827 \text{ zł.}$$

Податок на прибуток:

$$30000 \text{ zł} \times 0,19 = 5700 \text{ zł.}$$

Розрахунок доходу власника надр (держави) від господарської діяльності зі створення та реалізації напоїв:

1. Згідно із законодавством України (табл. 3) та вхідними даними підприємства (табл. 6).

Рентна плата за користування надрами:

$$50 \text{ грн/м}^3 \times 91000 \text{ м}^3 \times 0,05 = 227500 \text{ грн.}$$

Рентна плата за спеціальне використання підземних вод, що входять виключно до складу напоїв:

$$91000 \text{ м}^3 \times 55,13 \text{ грн/м}^3 = 5016830 \text{ грн.}$$

Податок на прибуток:

$$10500000 \text{ грн} \times 0,18 = 1890000 \text{ грн.}$$

2. Згідно із законодавством Республіки Польщі. За умов, що до складу напоїв входять виключно лікувальні (мінеральні) води.

Ставка сплат за експлуатацію корисних копалин (табл. 4):

$$91000 \text{ м}^3 \times 1,32 \text{ zł/м}^3 = 120120 \text{ zł.}$$

Збір за видобуток підземних вод для виробництва напоїв:

$$91000 \text{ м}^3 \times 0,7 \text{ zł/м}^3 = 63700 \text{ zł.}$$

Податок на прибуток:

$$1500000 \text{ zł} \times 0,19 = 285000 \text{ zł.}$$

Для наочного порівняння результатів (табл. 7) порівнюємо отримані дані за середнім курсом на червень-липень 2017 р.: 1 zł = 7 грн.

Таблиця 6

Дані від господарської діяльності підприємства, необхідні для розрахунків доходу власника надр (держави)

№	Найменування	Значення
Вид господарської діяльності: створення та реалізація продуктів харчування		
1	Наявність дозволу на спецводокористування	+
2	Наявність спеціального дозволу на користування надрами для видобування прісних підземних вод	+
3	Експлуатаційні запаси підземних вод при 182 денному режимі роботи (6 місяців)	500 м³/добу 91 000 м³
4	Метод очищення вод	Знезалізнення, видалення марганцю
5	Річний валовий прибуток підприємства	210 тис. грн (30 тис. zł)
6	Розрахункова ціна 1 м³ води	7 грн
7	Ставка рентної плати за спеціальне використання підземних вод у м. Києві	67,39 грн за 100 м³
Вид господарської діяльності: виготовлення напоїв		
8	Річний валовий прибуток підприємства	10,5 млн. грн (1,5 млн. zł)
9	Розрахункова ціна 1 м³ води	50 грн (7 zł)

Таблиця 7

Порівняльна таблиця розрахунків доходу власника надр від господарської діяльності видобутку підземних вод згідно з українським законодавством та польським

Вид господарської діяльності	виготовлення продуктів харчування		виготовлення напоїв	
	Україна	Польща	Україна	Польща
Рентна плата за користування надрами/ Ставка сплат за експлуатацію корисних копалин	31 850 грн	немає	275 500 грн	840 840 грн
Плата за спеціальне використання підземних вод	61 324,9 грн	61 789 грн	5 016 830 грн	445 900 грн
Податок на прибуток	37 800 грн	39 900 грн	1 890 000 грн	1 995 000 грн
Сумарний дохід власника надр (держави)	130 974,9 грн	101 689 грн	7 182 330 грн	3 281 740 грн

Висновки. Порівняння прямих (адміністративних) та непрямих (економічних) методів державного регулювання видобутку підземних вод згідно із законодавством України та Республіки Польща виявило певні спільні риси та відмінності:

1. Згідно з польським законодавством підземні води (крім лікувальних, розсолів та термальних) не належать до корисних копалин, а тому не регулюються Геологічним та гірським правом (Prawo geologiczne i górnictwo). Таким чином, рентна плата за користування надрами від господарської діяльності видобутку підземних вод у Польщі відсутня. В Україні ж підземні води входять до переліку корисних копалин і регулюються Кодексом про надра. Рентна плата за користування надрами в Україні становить 5 % від розрахункової ціни 1 м³ води, що відносно ускладнює процедуру обрахунку.

2. Порядок плати за спеціальне використання підземних вод (для виготовлення продуктів харчування) в абсолютному значенні є майже однаковий і різниця сягає всього 0,75 %. Проте, якщо вода входить виключно до складу напоїв, то даний податок в українському законодавстві становить 55,13 грн/м³, а в польському – 0,7 zł/м³ (4,7 грн/м³), що вплинуло на результати обрахунків. В абсолютному значенні різниця плати за спеціальне використання підземних вод для виготовлення напоїв становить 91 %.

3. Структура платежів за спеціальне використання підземних вод значно відрізняється. Якщо в українському законодавстві ставка податку залежить від адміністративного положення об'єкта, то в польському – від типу споживання води та способу очистки.

4. За результатами підрахунків:

- показник абсолютного значення сумарного доходу власника надр від господарської діяльності видобутку підземних вод (для виготовлення продуктів харчування) в Україні на 22 % більший, ніж у Польщі;

- показник абсолютного значення сумарного доходу власника надр від господарської діяльності видобутку підземних вод (для виготовлення напоїв) в Україні на 54 % більший, ніж у Польщі.

Український суб'єкт господарювання за даний вид діяльності сплачує значно більше, ніж польський. Це одночасно означає, що наша вітчизняна держскарбниця отримує більше. Така перевага мала б відображатись на поліпшенні екологічної ситуації в Україні, але фактично цього немає, що свідчить про проблеми у питанні асигнування бюджету на екологічні потреби. Також у результаті таких значних витрат з доходу на сплату податків суб'єкти господарювання не мають змоги вкладати кошти в розвиток на освоєння нових родовищ, тому, як правило, розробляються лише розвідані.

На думку автора, вітчизняні методи державного регулювання видобутку підземних вод потребують вдосконалення за допомогою непрямих (економічних) інструментів: здійснення диференціації платежів із врахуванням умов експлуатації запасів підземних вод, їх якості, глибини залягання водоносного горизонту та напрямку використання добутої води, а також необхідно переглянути доцільність сплати податку за користування надрами при спеціальному водокористуванні.

Список використаних джерел

- Бомановський Б. Система органів адміністрування водними ресурсами в Республіці Польща [Електронний ресурс] / Б. Бомановський // Науковий блог Національного університету "Острозька академія". – 2012. – Режим доступу: <http://naub.ua.edu.ua/2012/systema-orhanov-admystryrovanyya-vodnyimi-resursamy-v-respublyke-polsha/>
- Васецький В. Ю. Доктрина прав людини в романо-германській правовій системі : дис. ... канд. юр. наук: 12.00.01 / В. Ю. Васецький. – К., 2005. – 200 с.
- Водний кодекс України від 06.06.1995 [Електронний ресурс] / Законодавство України. Офіційний сайт Верховної Ради України. – 2017. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр>
- Деякі особливості складання техніко-економічного обґрунтування при повторній оцінці родовищ корисних копалин / А. Б. Шапран, О. Є. Кошляков, О. О. Ліхощерстов та ін. // Сб. науч. трудов УкрГГРИ. – 2017. – С. 196–208.
- Інструкція про зміст, оформлення та порядок подання до Державної комісії України по запасах корисних копалин матеріалів геолого-економічної оцінки родовищ мінеральних підземних вод від 08.08.2003 [Електронний ресурс] / Законодавство України. Офіційний сайт Верховної Ради України. – 2003. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0732-03>.
- Кодекс України про надра від 27.07.1994 [Електронний ресурс] / Законодавство України. Офіційний сайт Верховної Ради України. – 2016. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/132/94-вр>
- Мухина Э. Н. Подземные воды как объект регулирования отраслей природоресурсного права / Э. Н. Мухина. – М.: Норма, 2010. – 105 с.
- Перелік корисних копалин загальнодержавного значення від 12.12.1994 [Електронний ресурс] / Законодавство України. Офіційний сайт Верховної Ради України. – 2012. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/827-94-п>
- Податковий кодекс України [Електронний ресурс] / Законодавство України. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
- Prawo geologiczne i górnictwo. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. [Електронний ресурс] / Wyższy Urząd Górniczy. – 2016. – Режим доступу: http://www.wug.gov.pl/prawo/nowe_pgg.
- Prawo ochrony środowiska. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. [Електронний ресурс] / Baza Internetowy System Aktów Prawnych. – 2017. – Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20010620627>
- Prawo wodne. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. [Електронний ресурс] / Baza Internetowy System Aktów Prawnych. – 2017. – Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20011151229>
- Prawo wodne USTAWA z dnia 20 lipca 2017 r. [Електронний ресурс] / Baza Internetowy System Aktów Prawnych. – 2017. – Режим доступу: http://orka.sejm.gov.pl/proc8.nsf/ustawy/1529_u.htm.
- Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 r. [Електронний ресурс] / Wydawnictwo Podatkowe GOFIN. – 2017. – Режим доступу: <http://www.przepisy.gofin.pl/przepisy,2,13,13,700,,,ustawa-z-dnia-26071991-r-o-podatku-dochodowym-od-osob.html>.

15. Załączniki do obwieszczenia Ministra Środowiska z dnia 29 czerwca 2016 r. // Monitor Polski Dziennik urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej. – 2016. – № 718. – С. 1–46.

References

1. Bomanovski, B. (2012). The system of water management in the Republic of Poland. Science Blog of the National University of "Ostroh Academy". URL: <http://naub.ua.edu.ua/2012/systema-orhanov-admystryrovanyya-vodnyimi-resursamy-v-respublyke-polsha/>. [in Russian].
2. Vasetskyi, V. (2005). The Human Rights Doctrine in the Roman-Germanic legal system: PhD thesis: 12.00.01. Kyiv, 200. [in Ukrainian].
3. The Water Code of Ukraine from 06.06.1995. (2017). Legislation of Ukraine. The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр> [in Ukrainian].
4. Shapran, A. B., Koshliakov, O. Ie., Likhoshervstov, O. O. et al. (2017). Some peculiarities of the feasibility study for the re-evaluation of mineral deposits. UkrGGRI collection of scientific works, 196–208. [in Ukrainian].
5. Instruction on the content, design and procedure for submitting to the State Commission of Ukraine for Mineral Reserves materials for the geological and economic assessment of mineral groundwater deposits. (2003). Legislation of Ukraine. The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0732-03> [in Ukrainian].
6. The Code of Ukraine about subsoil from 27.07.1994. (2016). Legislation of Ukraine. The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/132/94-вр> [in Ukrainian].
7. Mukhina, E. N. (2010). Underground waters as an object of regulation of natural resources law branches. Legal publishing house "Norma", 99, 105. [in Russian].
7. The list of mineral deposits of national importance from 12.12.1994. (2012). Legislation of Ukraine. The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/827-94-п> [in Ukrainian].
9. The Tax Code of Ukraine. (2017). Legislation of Ukraine. The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
10. The Geological and mining law. Act of 9 June 2011. (2016). Higher Mining Authority. URL: http://www.wug.gov.pl/prawo/nowe_pgg. [in Polish].
11. The Environmental law. Act of April 27, 2001. (2017). Database of Legal Acts. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20010620627> [in Polish].
12. The Water Law. Act of 18 July 2001. (2017). Database of Legal Acts. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20011151229> [in Polish].
13. The Water Law. Act of 20 July 2017. (2017). Database of Legal Acts. URL: http://orka.sejm.gov.pl/proc8.nsf/ustawy/1529_u.htm. [in Polish].
14. The Personal Income Tax Act of 26 July 1991. (2017). GOFIN Tax Administration. URL: <http://www.przepisy.gofin.pl/przepisy,2,13,13,700,,,ustawa-z-dnia-26071991-r-o-podatku-dochodowym-od-osob.html>. [in Polish].
15. The Appendices to the Notice of the Minister of the Environment. (2016). Monitor Polski Official gazette of the Republic of Poland, 718, 1–46. [in Polish].

Надійшла до редколегії 05.09.17

O. Luibchych, PhD student

E-mail: ksuha777ha777@gmail.com

O. Koshliakov, Dr. Sci. (Geol.), Prof.

E-mail: kosh@univ.kiev.ua;

M. Kurilo, Cand. Sci. (Geol.), Assos. Prof.

E-mail: rika_m@ukr.net

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of Geology

90 Vasylykivska Str., Kyiv, 03022 Ukraine

TAX CALCULATION OF GROUNDWATER EXTRACTION UNDER THE APPLICABLE LAWS OF UKRAINE AND REPUBLIC OF POLAND

The legal aspects, direct (administrative) and indirect (economic) instruments of state regulation of groundwater extraction were analyzed. According to the Ukrainian legislation, groundwater is in the Listed Minerals of national importance. The Water Code of Ukraine, the Code of Ukraine about subsoil and the Tax Code of Ukraine regulate the groundwater extraction and usage. At the same time in the Polish law the groundwater (except medical, brine and thermal) is not classified as mineral and is regulated by the Law of Water (Prawo wodne), the Law of Environmental Protection (Prawo ochrony środowiska) and the Law of Taxes on the income of financial entities (Ustawa o podatku Dochodowym od osób fizycznych).

The structure of income generation of the subsoil owner was studied. According to the legislation of Ukraine it consists of the rent for the usage of mineral resources, the rent for the special usage of groundwater and the income tax. The Polish law determines only payment for the special usage of water and income tax.

The scientific novelty consists in comparing the income generation of the subsoil owner in accordance to the legislation of Ukraine and Poland, determining its order in absolute values. It is stated that the structure of payments for the special usage of groundwater is significantly different. If the Ukrainian legislation of the tax rate depends on the administrative position of the object, the Polish legislation depends on the type of water consumption and the method of purification.

The practical value of the research is in the application of results to improve system of state regulation of groundwater extraction through indirect (economic) instruments: implementation of payments differentiation with regard to the conditions of groundwater, quality, aquifer depth and type of water usage.

Keywords: groundwater, water law, permission for special water use, tax on groundwater extraction, feasibility study.

О. Любчик, асп.

E-mail: ksuha777ha777@gmail.com

А. Кошляков, д-р геол. наук, проф.

E-mail: kosh@univ.kiev.ua;

М. Курило, канд. геол. наук, доц.

E-mail: rika_m@ukr.net

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

УНИ "Институт геологии", ул. Васильковская, 90, г. Киев, 03022, Украина

РАСЧЕТ ДОХОДА ВЛАДЕЛЬЦА НЕДР (ГОСУДАРСТВА) ОТ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО ДОБЫЧЕ ПОДЗЕМНЫХ ВОД СОГЛАСНО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВАМ УКРАИНЫ И ПОЛЬШИ

Проанализированы правовые аспекты, прямые (административные) и косвенные (экономические) инструменты государственного регулирования добычи подземных вод. Согласно украинскому законодательству подземные воды входят в Перечень полезных ископаемых общегосударственного значения, их добыча и использование регулируется нормами Водного кодекса Украины, Кодексом Украины о недрах, а предпринимательская деятельность – Налоговым кодексом Украины. В польском законодательстве подземные воды (кроме лечебных, рассолов и термальных) к полезным ископаемым не относятся и регулируются Законом о воде (Prawo wodne), Законом об охране окружающей среды (Prawo ochrony środowiska) и Законом о налогах от дохода финансовых лиц (Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych).

Исследована структура формирования дохода владельца недр. Согласно законодательству Украины она состоит из рентной платы за пользование недр, рентной платы за специальное использование подземных вод и налога на прибыль. В польском законодательстве предусмотрена только плата за специальное использование воды и налог на прибыль, а рентная плата за пользование недр от хозяйственной деятельности по добыче подземных вод (кроме лечебных, рассолов и термальных) отсутствует.

Научная новизна заключается в исследовании и сравнении формирования дохода владельца недр в соответствии с законодательствами Украины и Польши, определении его порядка в абсолютных значениях. Выяснено, что структура платежей за специальное использование подземных вод значительно отличается. Если в украинском законодательстве ставка налога зависит от административного положения объекта, то в польском – от типа потребления воды и способа очистки.

Практическая значимость работы заключается в применении результатов исследования для совершенствования методов государственного регулирования добычи подземных вод, прежде всего с помощью косвенных (экономических) инструментов: осуществление дифференциации платежей с учетом условий эксплуатации запасов подземных вод, их качества, глубины залегания водоносного горизонта и цели использования добытой воды.

Ключевые слова: подземные воды, водное право, разрешение на спецводопользование, рентная плата, технико-экономическая оценка.